

troer det rigtigt at opfatte, til jeg længere hen, som jeg haaber, selv faaer Ordet, nemlig den, at, naar den sidste ærede Taler ved flere tidligere Leiligheder har citeret Landbocommissionens Betænkning, vilde han have udtrykt sig adækvatere, naar han havde sagt Landbocommissionens Majoritets Betænkning; thi min ærede Collega her ligeoverfor, fra et af Hølbeføls Districter, og min ærede Collega, der sidder foran mig tilhøire, og jeg selv have discentieret i denne Betænkning, og vedkjende os navnlig ikke de Citater, som her ere fremførte.

Indenrigsministeren: Adskillige af de Forhandlinger, som her have fundet Sted, have ført Sagen hen paa den Grundvold, hvorpaa den egentlig hviler. Jeg troer ikke, at det kan føre til Noget at omgaae denne. Jeg troer, det er bedre at tage den skarpt for Die: Det, hvorom her væsentligt i denne Sag er Tale, det er om at ophæve det Skattebeneficium, som ved Frdg. af 16de Decbr. 1682 blev tilstaaet de complete Sædegaarde. Det vil maaskee trætte Forsamlingen, og Forsamlingen vil maaskee frygte for, at jeg skal gaae for langt tilbage i historisk Udvikling; men det er kun et Par Dieblif, at jeg skal dvæle derved, og jeg troer ikke, at man bør forbigaae den Tid, der har lagt Grunden til det Forhold, hvorom her er Tale. For Souverainiteten var Skattebyrden her i Landet kun en personlig Byrde; det var kun paa visse Stænder, at den væsentligt hvilede; som oftest blev Adelen og Adelens Ugedags-Tjenere derfor frie. Der er vist Ingen her, som ikke deeltager i den Stemning, som i 1660 bragte vore Forfædre til den Beslutning, hvortil ogsaa Kongen derefter sluttede sig, at der ikke længere skulde være Tale her i Landet om Frie, og Ufrie, om Frelse og Ufrelse, og det var en ligefrem Følge af denne Beslutning, at Skattebyrden, saalange den bestod i sin hidtilværende Skikkelse, maatte gaae lige over alle Stænder. Souverainiteten, da den indtraadte, da udfyldte den Skatter med lige Beløb af alle Statens Under-saatter. Men det varede ikke længe, før end Skattebyrden verlede Skikkelse; det, som hidtil havde været personlige Byrder, blev

Eiendomsbyrder; Matriculen blev indført; Skatterne bleve lagte paa Eiendommene. Og de vare svære, disse Skatter; Eiendommene for-maaede neppe at bære dem. Navnlig paa visse Arter af Eiendomme søltes dette Tryk, og, gaaer man tilbage til den Tid's Skatter og den Tid's Kornpriser, da vil man finde, at de Skatter, som traf Bøndergodset, og som altsaa Eierne maatte indestaae for og maatte tilsvare, som var ganske rigtigt, da det var blevet en Eiendomsbyrde, da vil man finde, at disse Skatter vare blevne saa svære, at de oversteeg den Indtægt, som Eierne efter de daværende Forhold oppebare af Godset, og man vil finde, at Bøndergodset blev øde rundt omkring i Landet. Regjeringen fandt sig i Forlegenhed; den overveiede, hvad herved var at gjøre, den ordnede Forholdene paa en anden Maade, vistnok paa en Maade, der i sine Følger har vilst sig ikke at have været rigtig, og som man har maattet beklage, men paa en Maade, som man dengang troede at kunne forsvare, paa den Maade, som er udtalt i Forordningen af 16de Decem-ber 1682; thi Rescriptet af 1670 forkynder sig selv som en foreløbig Foranstaltning. Man opstillede Godsbegrebet; da Indtægterne af Bøndergodset ikke vare istand til at bære de Byrder, som traf dette Gods, søgte man at knytte Bøndergodset til en Sædegaard, for at den hele samlede Eiendom bedre skulde modstaae Trykket. Derfor blev der givet Sædegaarden Privilegier, paa det at den skulde støtte Bøndergodset. Man knyttede sig vistnok til Reminiscenter fra de tidligere Tider, thi da var det vistnok de omkring Sædegaarden boende Bønder, det var Ugedagstjenerne, som vare frie for Skatter. Man gav derved en Præmie for den, som kjøbte en saadan Gaard, som havde saameget Bøndergods liggende rundt omkring sig, at det kunde være en saadant samlet Eiendom, som man troede tilstrækkelig til derfor at gjøre denne Afvigelse fra den sædvanlige Regel; man sagde: den ville vi give fri for Skatterne af Hovedgaardstarten. Saaledes opstod Begrebet om de samlede Godser; der blev dertil føiet en Bestemmelse, at, naar Bøndergodset afhændedes, saa tabtes Skattebeneficiumet, thi Sædegaardens Forbindelse med Bøndergods af en vis Udstrækning, det var Betingelsen, saavel